

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Οκτωβρίου 2015, με την εξής σύνθεση : Ιωάννης Σαρμάς, Προεδρεύων Αντιπρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη και Μαρία Βλαχάκη, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Μαρία Αθανασοπούλου, Ελένη Λυκεσά, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αγγελική Μυλωνά, Βιργινία Σκεύη, Αγγελική Μαυρουδή, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας και Ασημίνα Σακελλαρίου, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Βασιλική Σοφιανού, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας και Αργυρώ Μαυρομμάτη ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την με αριθ. καταθ. ... αίτηση της ... η οποία παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Αριστείδη Τριγώνη (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 5477)

Για αναίρεση της ... οριστικής απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου,

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την υπό κρίση αίτηση και για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτή ζητείται η αναίρεση της ... απόφασης του ΙΙ Τμήματος.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε :

Το δικηγόρο της αναιρεσεύουσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον αντιπρόσωπο του Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης. Και

Τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τις Συμβούλους Μαρία Αθανασοπούλου, Ελένη Λυκεσά, Αγγελική Μυλωνά και Ασημίνα Σακελλαρίου που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981). Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχαν επίσης οι Σύμβουλοι Βασιλική Σοφιανού, Δέσποινα Τζούμα και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου (αναπληρωματικά μέλη).

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Βιργινίας Σκευή και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το νόμο**

1. Η υπό κρίση αίτηση για αναίρεση της ... οριστικής απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για την οποία καταβλήθηκε το προσήκον παράβολο (βλ. ... ειδικό έντυπο παραβόλου του Δημοσίου), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τα λοιπά νομότυπα και πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να εξεταστεί ως προς τη βασιμότητα των προβαλλόμενων με αυτή λόγων.

2. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι ο χρόνος υπηρεσίας της αναιρεσεύουσας στο δημόσιο από 1.10.1996 έως 31.12.2002, κατά τη διάρκεια του οποίου ελάμβανε συγχρόνως τις αποδοχές της θέσης της ως υπάλληλος του Υπουργείου ... και κατά μεταβίβαση σύνταξη από το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ι.Κ.Α.), ως χήρα αποβιώσαντος στην υπηρεσία υπαλλήλου της Εμπορικής Τράπεζας, δεν λογίζεται συντάξιμος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 58 παρ. 1 και 7^α του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, εφόσον η Εμπορική Τράπεζα υπάγεται στο δημόσιο τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982. Για το λόγο αυτό απορρίφθηκε η έφεσή της κατά της ... απόφασης της Επιτροπής Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων (Ε.Ε.Π.Κ.Σ) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), με την οποία είχε απορριφθεί ένστασή της κατά της ... πράξης κανονισμού σύνταξης της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ. κατά το μέρος που με την εν λόγω ένσταση επεδίωκε τη μεταρρύθμιση της πράξης αυτής και το συνυπολογισμό στη συνολική συντάξιμη υπηρεσία της και του προαναφερόμενου χρονικού διαστήματος (1.10.1996 έως 31.12.2002).

3. Με την ένδικη αίτηση, όπως αναπτύσσεται με το από ... υπόμνημα, η αναιρεσείουσα επιδιώκει την αναίρεση της ... απόφασης του Π Τμήματος προβάλλοντας τους εξής τρεις λόγους: (α) Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τη διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, δεχόμενη ότι η Εμπορική Τράπεζα υπάγεται στο δημόσιο τομέα χωρίς να εξεταστεί εάν πληρούνται τα τιθέμενα από την ανωτέρω διάταξη κριτήρια περί υπαγωγής της εν λόγω τράπεζας σ' αυτόν, κατά το χρονικό διάστημα (1.10.1996-31.12.2002) που ελάμβανε συγχρόνως με τις αποδοχές της θέσης της και την κατά μεταβίβαση σύνταξη λόγω θανάτου του συζύγου της. (β) Εσφαλμένα η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έκρινε ότι η ρύθμιση του άρθρου 58 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα δεν αντίκειται στις προστατευτικές της περιουσίας διατάξεις του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.. (γ) Κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν απάντησε στον προβληθέντα με την έφεση και ουσιώδη, κατ' αυτήν, ισχυρισμό της, ότι με την ... πράξη κανονισμού σύνταξης, ανακλήθηκε, χωρίς να τηρηθεί η νόμιμη διαδικασία, προγενέστερη πράξη κανονισμού σύνταξης με την οποία είχε αναγνωριστεί ως συντάξιμος ο συνολικός χρόνος υπηρεσίας της στο Δημόσιο χωρίς να αφαιρεθεί το επίμαχο χρονικό διάστημα.

4. Στον Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 166/2000 και ήδη π.δ. 169/2007 Α' 210- εφεξής «Σ.Κ.»), στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 58 [άρθρα 1, 2 (όπως αντικ. με το άρθρο 1 του ν.δ. 1209/1972), 3, 4, 5 και 6 του ν.δ. 641/1970, όπως αντικ. από το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 1379/1983 και 17 παρ. 1 του ν. 1489/1984], ορίζονται τα εξής : «1. Ο χρόνος υπηρεσίας των συνταξιούχων του δημοσίου γενικά που υπηρετούν ή προσλαμβάνονται σε θέσεις του δημοσίου τομέα, που ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 και λαμβάνουν σύνταξη και αποδοχές συγχρόνως, δεν αναγνωρίζεται ως συντάξιμος ούτε από το δημόσιο ούτε και από άλλους ασφαλιστικούς φορείς. Η προηγούμενη διάταξη δεν ισχύει όταν η σύνταξη είναι προσωπική ή πολεμική ή στρατιωτική που εξομοιώνεται με πολεμική ή γενικά σύνταξη παθόντος στην Υπηρεσία και εξαιτίας της Υπηρεσίας. 2. Το συντάξιμο του χρόνου του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου δεν αίρεται αν ο συνταξιούχος περιορισθεί στη λήψη μόνο των αποδοχών, οπότε αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης. Η αναστολή της καταβολής της σύνταξης, καθώς και η επαναχορήγησή της, γίνεται ύστερα από αίτηση του δικαιούχου στην αρμόδια υπηρεσία και αρχίζει από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης». Περαιτέρω, στην παρ. 7α του ίδιου ως άνω άρθρου, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 1379/1983, ορίζεται : «Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν εφαρμογή και για τους λοιπούς συνταξιούχους του δημοσίου τομέα που ορίζεται στην παρ. 6 του

άρθρου 1 του ν. 1256/1982, οι οποίοι υπηρετούν ή προσλαμβάνονται σε θέσεις του τομέα αυτού».

5. Ο ν. 1256/1982 «Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απολαβών στο δημόσιο τομέα. ...» (Α' 65), ορίζει στο άρθρο 1 παρ. 6 : «Η αληθινή έννοια της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 1232/1982 για την “επαναφορά σε ισχύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του ν. δ/τος 4352/1964 και άλλες διατάξεις” είναι ότι στο δημόσιο τομέα περιλαμβάνονται όλοι οι κρατικοί φορείς ανεξάρτητα από το καθεστώς δημοσίου ή ιδιωτικού ή μικτού δικαίου που τις διέπει ήτοι : α) οι Κρατικές ή Δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκπροσωπούνται από το νομικό πρόσωπο του Δημοσίου, β) οι Κρατικοί ή Δημόσιοι Οργανισμοί σαν κρατικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, γ) οι Κρατικές ή Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις ..., δ) ..., ε) οι Τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρείες στις οποίες είτε τα κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις νομικά πρόσωπα έχουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή κρατική επιχορήγηση, όπως η Τράπεζα της Ελλάδος, η Αγροτική Τράπεζα, η Εθνική Τράπεζα, η Κτηματική Τράπεζα, η Εμπορική Τράπεζα ...». Ακολουθώντας με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α' 101) επαναοριοθετήθηκε ο δημόσιος τομέας, ο οποίος πλέον περιλαμβάνει σύμφωνα με την παρ. 1 αυτού «α. Τις κάθε είδους δημόσιες υπηρεσίες, που υπάγονται στο νομικό πρόσωπο του Δημοσίου και εκπροσωπούνται από αυτό. β. Τα κάθε είδους ν.π.δ.δ., εξαιρουμένων των Χρηματιστηρίων Αξιών ... γ. ... δ. Τις Τράπεζες που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Δημοσίου, είτε στο σύνολό τους είτε κατά πλειοψηφία...». Περαιτέρω, στο άρθρο 6 παρ. 16 του ν. 2227/1994 «Αύξηση των συντάξεων του Δημοσίου και άλλες διατάξεις» (Α' 129) ορίζεται : «Οι διατάξεις ... των άρθρων 6 του ν. 1379/1983 (ΦΕΚ 101 Α') και 17 του ν. 1489/1984 (ΦΕΚ 170 Α') εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την επαναοριοθέτηση του δημοσίου τομέα, για την εφαρμογή δε των διατάξεων αυτών ως δημόσιος τομέας νοείται πάντοτε αυτός που ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1265/1982 (ΦΕΚ 65 Α'), έστω και αν ορισμένες υπηρεσίες δεν περιλαμβάνονται στον τομέα αυτόν, κατόπιν των διατάξεων του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α') ή άλλων διατάξεων που ισχύουν ή θα ισχύσουν μελλοντικά».

6. Με τη διάταξη του άρθρου 58 παρ. 1 του Σ.Κ. θεσπίζεται γενικός συνταξιοδοτικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο οι συνταξιούχοι του Δημοσίου και οι συνταξιούχοι του δημόσιου τομέα, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 1256/1982, οι οποίοι υπηρετούν ή προσλαμβάνονται ως υπάλληλοι του Δημοσίου και λαμβάνουν συγχρόνως τόσο τις αποδοχές της θέσης τους όσο και τη σύνταξή τους (είτε εξ ιδίου δικαιώματος είτε εκ μεταβιβάσεως) δεν μπορούν να αναγνωρίσουν το χρόνο εργασίας τους ως

συντάξιμο, εκτός εάν με αίτησή τους προς την αρμόδια υπηρεσία ζητήσουν την αναστολή καταβολής της σύνταξής τους και περιορισθούν στη λήψη μόνο αποδοχών ενεργείας (ΕλΣ Ολ. 2482/2011) ή εάν επιστρέψουν τη σύνταξη που έλαβαν (ΕλΣ Ολ. 1939/2009, 25/2010).

7. Με την ανωτέρω ρύθμιση επιδιώκεται ο περιορισμός της πολυθεσίας και της πολυαπασχόλησης στο πλαίσιο του δημοσίου τομέα (ΕλΣ Ολ. 3431/2009) και η διασφάλιση ενός δίκαιου και βιώσιμου συνταξιοδοτικού συστήματος, με την αποφυγή της υπέρμετρης επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών των ασφαλιστικών ταμείων λόγω της σωρευτικής καταβολής συντάξεων και αποδοχών ενεργείας στα ίδια πρόσωπα, ενόψει της αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (πρβλ. ΕλΣ Ολ. 1266/2007, 1939/2009), επιδιώκεται δηλαδή η εξυπηρέτηση σκοπών γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος.

8. Ο θεσπισθείς με τη διάταξη του άρθρου 58 παρ. 1 του Σ.Κ. περιορισμός, όσον αφορά το συντάξιμο του χρόνου υπηρεσίας των προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της, δεν αντίκειται στις προστατευτικές της περιουσίας διατάξεις του άρθρου 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.. Και τούτο διότι συναρτάται με την παράλληλη κατοχή από τον συνταξιούχο και θέσης στο δημόσιο και την απόληψη από τη θέση αυτή αποδοχών, ενώ, περαιτέρω, ο συνταξιούχος του δημοσίου τομέα έχει ήδη εξασφαλίσει την υπαγωγή του σε καθεστώς σύνταξης, που καλύπτει και άλλες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, όπως την υγειονομική περίθαλψη, και, ως εκ τούτου, δεν τίθεται ζήτημα απώλειας των στοιχειωδών μέσων βιοπορισμού του και διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσής του, ενώ απολαμβάνει καθ' όλη τη διάρκεια του κρίσιμου χρονικού διαστήματος τα ωφελήματα από τη σωρευτική καταβολή αποδοχών ενεργείας. Απόκειται δε στη βούληση του ιδίου του συνταξιούχου να επιλέξει είτε την παράλληλη λήψη αποδοχών και σύνταξης, είτε την αναστολή της καταβολής της σύνταξής του κατά το άρθρο 58 παρ. 2 του Σ.Κ., είτε την επιστροφή των συντάξεων που έλαβε συγχρόνως με αποδοχές κατά το άρθρο 96 του Σ.Κ., προκειμένου να αναγνωρισθεί ως συντάξιμος ο χρόνος υπηρεσίας του στο δημόσιο. Εν όψει των ανωτέρω, ο εν λόγω περιορισμός δεν παρίσταται δυσανάλογος σε σχέση με τον υπηρετούμενο σκοπό δημοσίου συμφέροντος και, ως εκ τούτου, δεν συνιστά αθέμιτη στέρηση περιουσιακού δικαιώματος, όπως ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (ΕλΣ Ολ. 992/2015, όπου και ειδικότερη γνώμη).

9. Σύμφωνα με την κρατήσασα στο Δικαστήριο άποψη, για την εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 58 παρ. 1 του Σ.Κ., ως δημόσιος τομέας νοείται κατά ρητή επιταγή του νομοθέτη (βλ. τη γνησίως ερμηνευτική διάταξη του άρθρου 6 παρ. 16 του ν. 2277/1994), ο δημόσιος

τομέας που προσδιορίζεται με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, όπως αυτό ίσχυε προ της επαναοριοθέτησης του δημόσιου τομέα με το ν. 1892/1990, με την έννοια της συνδρομής των κριτηρίων οριοθέτησής του που τίθενται στην ως άνω διάταξη (ΕλΣ Ολ. 752/2010, 510/2009, 395/2007). Εκ τούτων παρέπεται ότι ο φορέας που υπήγετο μεν αρχικά στο δημόσιο τομέα διότι συνέτρεχαν σ' αυτόν οι προϋποθέσεις υπαγωγής του, όπως καθορίζονται στο ν. 1256/1982, αλλά στη συνέχεια έπαυσε να πληροί τις προϋποθέσεις αυτές, εξέρχεται από του χρονικού σημείου κατά το οποίο εξέλειψαν οι ανωτέρω προϋποθέσεις του δημόσιου τομέα και δεν διατηρείται εντός αυτού εκ μόνου του λόγου ότι στο παρελθόν είχε υπαχθεί σ' αυτόν. Ειδικώς οι ανώνυμες τραπεζικές εταιρείες υπάγονται στο δημόσιο τομέα για την εφαρμογή της ως άνω διάταξης του Σ.Κ., εφόσον συντρέχει έστω και μία από τις τρεις προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 6 ν. 1256/1982 δηλαδή (α) εάν το σύνολο ή πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου ανήκει στο Δημόσιο, σε ν.π.δ.δ. ή σε δημόσιες επιχειρήσεις (παρά το γεγονός ότι μετά την επαναοριοθέτηση του δημοσίου τομέα με το άρθρο 51 του ν. 1892/1990, σ' αυτόν υπάγονται μόνο οι τράπεζες που ανήκουν στο δημόσιο είτε στο σύνολό του είτε κατά πλειοψηφία), (β) εάν έχουν κρατικό προνόμιο ή (γ) εάν έχουν κρατική επιχορήγηση. Συνεπώς, κατά τα ανωτέρω γενόμενα δεκτά, δεν είναι νοητό μια ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, η οποία κατά το έτος 1982 υπαγόταν στο δημόσιο τομέα λόγω της συνδρομής κάποιου από τα ανωτέρω κριτήρια να θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου ότι υπάγεται εσαεί σ' αυτόν, έστω και αν μεταγενέστερα δεν υφίσταται πλέον κανένας σύνδεσμος αυτής με το δημόσιο τομέα. Προκειμένου δε να διαπιστωθεί εάν συνταξιούχος εξ ιδίου δικαιώματος ή εκ μεταβίβασεως φέρει την ιδιότητα του «συνταξιούχου του δημοσίου τομέα» με συνέπεια τη μη αναγνώριση ως συνταξιόμενου του χρόνου υπηρεσίας που παρέχεται μετά τη συνταξιοδότησή του, θα πρέπει να ερευνηθεί η συνδρομή των ανωτέρω κριτηρίων κατά το χρόνο που αποκτά την ιδιότητα αυτή κατά τα ισχύοντα για τον κάθε φορέα.

10. Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Σωτηρία Ντούνη και Αγγελική Μαυρουδή και οι Σύμβουλοι Γεώργιος Βοΐλης και Δημήτριος Τσακανίκας, οι οποίοι υποστήριξαν ότι για την εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 58 του Σ.Κ., ο νομοθέτης απέβλεψε σταθερά στο «δημόσιο τομέα», όπως αυτός προσδιορίζεται με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, χωρίς να ενδιαφέρει αν, μετά την έκδοση του νόμου αυτού, κάποιος φορέας δεν υπάγεται πλέον στο δημόσιο τομέα, είτε διότι έπαυσε να πληροί τις προϋποθέσεις (κριτήρια) υπαγωγής που θέτουν οι διατάξεις αυτές, είτε διότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις (κριτήρια) που θέτουν οι διατάξεις του άρθρου 51 παρ. 1 του ν. 1892/1990, με τις οποίες επαναοριοθετήθηκε ο δημόσιος τομέας, είτε διότι εξήλθε από τον δημόσιο τομέα βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης που παρασχέθηκε με τις διατάξεις των άρθρων 30 παρ. 1 του ν. 1914/1990 και 22 παρ. 1 του ν. 1947/1991 ή βάσει άλλης

μεταγενέστερης διάταξης. Ότι ήταν αυτή η βούληση του νομοθέτη του ν. 2227/1994 -συναρτώμενη προφανώς με τον περιορισμό της πολυθεσίας και της πολυαπασχόλησης μέσα στο δημόσιο τομέα και την ανάγκη διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των ασφαλιστικών ταμείων- προκύπτει σαφώς από την αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου, σύμφωνα με την οποία, λόγω της, υπό τις τότε δημοσιονομικές συνθήκες, σημαντικής επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών των ασφαλιστικών ταμείων, που επέφερε η αποδέσμευση των υπαλλήλων των φορέων που εξήλθαν από το δημόσιο τομέα μετά την επαναοριοθέτησή του με το ν. 1892/1990, επιβάλλεται η διατήρηση των περιορισμών, μεταξύ των οποίων και εκείνος της άρσης του συντάξιμου της υπηρεσίας των συνταξιούχων εν γένει του δημόσιου τομέα που είναι ταυτόχρονα και μισθωτοί φορέων του τομέα αυτού (άρθρα 6 του ν. 1379/1983 και 17 του ν. 1489/1984), με συνέπεια ως δημόσιος τομέας για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων να νοείται πάντοτε αυτός που ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, έστω και αν ορισμένες υπηρεσίες δεν υπάγονται πλέον στον τομέα αυτόν, κατόπιν του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 ή άλλων τυχόν διατάξεων που ισχύουν ή θα ισχύσουν μελλοντικά. Σημειώνεται ότι παρόμοιας φύσης περιορισμοί με εκείνους που θεσπίζονται με τα άρθρα 6 του ν. 1379/1983 και 17 του ν. 1489/1984 προβλέπονταν και υπό το προγενέστερο καθεστώς του α.ν. 1854/1951, ενώ η βούληση του νομοθέτη να εξακολουθήσουν να ισχύουν οι περιορισμοί που θεσπίστηκαν με τα άρθρα 6 του ν. 1379/1983 και 17 του ν. 1489/1984 και κωδικοποιήθηκαν στο άρθρο 58 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (ήδη π.δ. 169/2007), όπως έχουν ερμηνευθεί αυθεντικώς με το άρθρο 16 παρ. 6 του ν. 2227/1994, επιβεβαιώνεται και από τις μεταγενέστερες διατάξεις των άρθρων 16 παρ. 3^α εδάφιο δεύτερο του ν. 3863/2010 και 10 παρ. 1 εδάφιο τρίτο του ν. 3865/2010, σύμφωνα με τις οποίες «οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 7 του άρθρου 58 του π.δ. 169/2007 εξακολουθούν να ισχύουν». Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι όσοι έχουν δικαιωθεί σύνταξη (είτε από ίδιο δικαίωμα, είτε από μεταβίβαση) βάσει υπηρεσίας που παρασχέθηκε σε φορείς του δημόσιου τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, μεταξύ των οποίων και η Εμπορική Τράπεζα και υπηρετούν ή προσλαμβάνονται στο Δημόσιο ή σε θέσεις άλλων φορέων του δημόσιου αυτού τομέα λαμβάνοντας συγχρόνως σύνταξη και αποδοχές, δεν μπορούν κατά τα άρθρα 58 παρ. 1 και 7^α του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, να αναγνωρίσουν ως συντάξιμο τον χρόνο αυτό υπηρεσίας τους, παρά μόνο αν επιστρέψουν τις συντάξεις που έλαβαν κατά το χρονικό αυτό διάστημα σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του άρθρου 96 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (βλ. Ολ. Ελ. Συν. 3431/2009, ΣτΕ 3787/2013, 910/2008, 2906/2008, 4345/2009). Άλλωστε, σε διαφορετική περίπτωση, η εφαρμογή των προαναφερόμενων κριτηρίων, που εν προκειμένω συναρτώνται με τον κανονισμό της σύνταξης και ειδικότερα το στοιχείο του χρόνου συντάξιμης υπηρεσίας και όχι απλώς με την καταβολή της (πρβλ. άρθρο 8 του

ν. 2592/1998), δύναται να επάγεται ως συνέπεια, παρασχεθείσα επί πολλά έτη υπηρεσία, σε φορέα του δημόσιου τομέα, ο οποίος τότε πληρούσε τα κριτήρια του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, να αναγνωρίζεται ως συντάξιμη, εκ μόνου του γεγονότος, ότι ο εν λόγω φορέας έπαυσε να πληροί τα επίμαχα κριτήρια, κατά το μεταγενέστερο της παροχής υπηρεσίας, χρόνο κτήσης της ιδιότητας του συνταξιούχου, πράγμα που αντιστρατεύεται την κατά τα ανωτέρω σαφή βούληση του νομοθέτη, οι φορείς που εμπíπτουν στο δημόσιο τομέα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982 να εξακολουθούν να υπάγονται διαχρονικά σε αυτόν όσον αφορά την εφαρμογή των περιορισμών που σχετίζονται με την πολυθεσία και πολυαπασχόληση στο δημόσιο τομέα. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

11. Στην προκειμένη περίπτωση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγιναν δεκτά, τα ακόλουθα: Η αναιρεσείουσα υπηρέτησε ως τακτική υπάλληλος στο Υπουργείο ... από 31.10.1966 έως 31.12.2002, οπότε και απολύθηκε αυτοδικαίως από την υπηρεσία λόγω συμπλήρωσης τριακονταπενταετίας και του 60^{ου} έτους της ηλικίας της. Με την ... πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., κανονίστηκε σ' αυτήν μηνιαία σύνταξη, πληρωτέα από 1.4.2003, με βάση συνολική συντάξιμη υπηρεσία από έτη 29-11-0, στην οποία δεν συνυπολογίστηκε το χρονικό διάστημα από 1.10.1996 έως 31.12.2002 (έτη 6-3-0), κατά το οποίο αυτή ελάμβανε συγχρόνως με τις αποδοχές της και σύνταξη από το Ι.Κ.Α. λόγω θανάτου του συζύγου της, υπαλλήλου της Εμπορικής Τράπεζας, με βάση την ... απόφαση του Διευθυντή του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Συντάξεων ... του Ι.Κ.Α.. Με την ... απόφαση της Ε.Ε.Π.Κ.Σ., έγινε δεκτή ένσταση της αναιρεσείουσας κατά της πράξης κανονισμού σύνταξης κατά το μέρος που ζητούσε να αναγνωριστεί το ανωτέρω χρονικό διάστημα ως χρόνος πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας (ακολούθως δε εκδόθηκε η .... τροποποιητική πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ.) ενώ απορρίφθηκε το αίτημά της περί αναγνώρισεως του ίδιου χρόνου ως συντάξιμου. Με την έφεσή της η αναιρεσείουσα προέβαλε ότι δεν ενέπιπτε στον περιορισμό του άρθρου 58 του Σ.Κ., καθόσον κατά το χρονικό διάστημα από 1.10.1996 έως 31.12.2002, η Εμπορική Τράπεζα δεν υπαγόταν στο δημόσιο τομέα, όπως προέκυπτε και από τις ... και ... βεβαιώσεις της Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού της Τράπεζας αυτής, σύμφωνα με τις οποίες «μετά την ισχύ του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 η Εμπορική Τράπεζα δεν υπάγεται στο δημόσιο τομέα». Η έφεση απορρίφθηκε με την ήδη αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση με την εξής αιτιολογία : (α) Για την εφαρμογή της ανωτέρω ρύθμισης των άρθρων 58 παρ. 1 και 7^α του Σ.Κ. «δημόσιος τομέας» νοείται εκείνος που προσδιορίζεται με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, χωρίς να ενδιαφέρει αν, μετά την έκδοση του νόμου αυτού, κάποιος φορέας δεν υπάγεται πλέον στο δημόσιο τομέα είτε διότι έπαυσε να πληροί τις προϋποθέσεις (κριτήρια) υπαγωγής που θέτουν οι διατάξεις αυτές, είτε διότι

δεν πληροί τις προϋποθέσεις (κριτήρια) που θέτουν οι διατάξεις του άρθρου 51 παρ. 1 του ν. 1892/1990, με τις οποίες επαναοριοθετήθηκε ο δημόσιος τομέας, είτε διότι εξήλθε από τον δημόσιο τομέα βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης που παρασχέθηκε με τις διατάξεις των άρθρων 30 παρ. 1 του ν. 1914/1990 και 22 παρ. 1 του ν. 1947/1991 ή βάσει άλλης μεταγενέστερης διάταξης. (β) Εφόσον η Εμπορική Τράπεζα υπαγόταν στο δημόσιο τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, ισχύει η απαγόρευση που θεσπίζεται με τη διάταξη του άρθρου 58 του Σ.Κ. και για όσους έχουν καταστεί συνταξιούχοι (από ίδιο δικαίωμα ή κατά μεταβίβαση) του οικείου ασφαλιστικού φορέα (Ι.Κ.Α.) βάσει υπηρεσίας που παρασχέθηκε στην Εμπορική Τράπεζα, ενώ είναι νομικώς αδιάφορο αν η εν λόγω Τράπεζα υπαγόταν ή μη στο δημόσιο τομέα κατά τον χρόνο που η εκκαλούσα ελάμβανε συγχρόνως την κατά μεταβίβαση σύνταξή της από το Ι.Κ.Α. και τις αποδοχές της θέσης της στο Δημόσιο.

12. Ο λόγος αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι ο θεσπιζόμενος με τη διάταξη του άρθρου 58 του Σ.Κ. περιορισμός, όσον αφορά το συντάξιμο του χρόνου υπηρεσίας των προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της, παραβιάζει το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. είναι αβάσιμος και απορριπτέος σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 8 της παρούσας.

13. Αβάσιμος και απορριπτέος είναι επίσης και ο λόγος αναιρέσεως ότι κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας το Τμήμα δεν απάντησε στον προβληθέντα με την έφεση ισχυρισμό της ότι με την ... πράξη κανονισμού σύνταξης ανακλήθηκε, χωρίς να τηρηθεί η νόμιμη διαδικασία, προγενέστερη πράξη κανονισμού σύνταξης, με την οποία είχε αναγνωριστεί ως συντάξιμος ο συνολικός χρόνος υπηρεσίας της στο Δημόσιο, καθόσον ο ισχυρισμός αυτός προβλήθηκε εντελώς αόριστα ενώπιον του Τμήματος και ήταν, προεχόντως για το λόγο αυτό, μη ουσιώδης.

14. Περαιτέρω, όμως, το Δικαστήριο κρίνει, κατά πλειοψηφία, ενόψει όσων εκτέθηκαν στη σκέψη 9 της παρούσας, ότι η αναιρεσιβαλλομένη, δεχόμενη ότι ως δημόσιος τομέας για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 58 του Σ.Κ. είναι αυτός που ορίζεται στη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 περ. στ του ν. 1256/1982, ανεξαρτήτως της συνδρομής των κριτηρίων που τίθενται από τη διάταξη αυτή, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τις διατάξεις αυτές, καθόσον δεν εξέτασε εάν η Εμπορική Τράπεζα πληρούσε ένα από τα κριτήρια που τίθενται από την διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 περ. στ του ν. 1256/1982, δηλαδή (α) εάν το σύνολο ή πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου της ανήκε στο Δημόσιο, σε ν.π.δ.δ. ή σε δημόσιες επιχειρήσεις ή (β) εάν είχε κρατικό πρόνομο ή (γ) εάν ελάμβανε κρατική επιχορήγηση, κατά το χρόνο που η

αναιρεσεύουσα κατέστη συνταξιούχος λόγω θανάτου του συζύγου της, υπαλλήλου της Εμπορικής Τράπεζας.

15. Κατά τη μειοψηφούσα γνώμη των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη και Αγγελικής Μαυρουδή και των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη και Δημητρίου Τσακανίκα (σκέψη 10), το Τμήμα ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τις εν λόγω διατάξεις και ο σχετικός λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

16. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω πρέπει, μετά την παραδοχή του βασίμως προβαλλόμενου λόγου αναίρεσης για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982 σε συνδυασμό με το άρθρο 58 του Σ.Κ. να γίνει δεκτή η αίτηση αναίρεσης, να αναιρεθεί η πληττόμενη απόφαση και να διαταχθεί η επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στην αναιρεσεύουσα (άρθρο 73 του κυρωθέντος με το ν. 4129/2013 Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο).

17. Μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης αποφάσεως η Ολομέλεια κρίνει ότι η υπόθεση χρήζει διευκρινίσεως κατά το πραγματικό της και πρέπει να αναπεμφθεί στο αρμόδιο ΙΙ Τμήμα για την εκ νέου εξέτασή της υπό διαφορετική σύνθεση (άρθρο 116 π.δ.1225/1981).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την αίτηση.

Αναιρεί κατά το σκεπτικό την ... απόφαση του ΙΙ Τμήματος

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου στην αναιρεσεύουσα. Και

Αναπέμπει την υπόθεση στο ΙΙ Τμήμα για την εκ νέου εξέτασή της με διαφορετική σύνθεση.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 14 Δεκεμβρίου 2016.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ   Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΣΚΕΥΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 7 Μαρτίου 2018.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ